

Як результат засвоєння навчального матеріалу з питань навчальних тем: Функції держави; Механізм держави; Правова держава та громадянське суспільство; Реалізація норм права; Законність та правопорядок здобувачі освіти отримують можливість формувати комплекс знань та вмінь, які забезпечать їм здатність реалізовувати свої права і обов'язки у ролі члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства.

Крім того ТДП як предмет допомагає формувати наступні фахові компетенції: здатність забезпечувати дотримання нормативно-правових та морально-етичних норм поведінки; здатність до соціальної взаємодії, до співробітництва й розв'язання конфліктів, напрацьовувати вміння самокритичного аналізу своєї вчинки.

Таким чином ТДП як наука і навчальна дисципліна посідає важливе місце у освітньому процесі здобувачів освіти у вищих навчальних закладах, створює умови для формування основ правової обізнаності.

Список використаних джерел

1. Профіль освітньо-професійної програми «Публічне управління та адміністрування» першого рівня вищої освіти , спеціальність – 281 Публічне управління та адміністрування - URL:https://knutd.edu.ua/files/ekts/2021/feb/feb_281_bpu_2021.pdf.
2. Скакун О.Ф. Теорія держави та права: підручник 2001 рік <http://politics.ellib.org.ua/pages-1543.html>

Науковий керівник Фастовець Наталія, кандидатка наук з державног управління, доцентка, доцентка кафедри приватного та публічного права Інституту права та сучасних технологій Київського національного університету технологій та дизайну.

СУДОВА ПРОМОВА: АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ

Кипич Інга,

*кандидатка юридичних наук, доцентка,
доцентка кафедри приватного та публічного права
Інституту права та сучасних технологій
Київського національного університету технологій та дизайну*

Стаття присвячена основним аспектам підготовки судової промови. Те, яким чином вдало підготуватись та від чого залежить якість промови. Підготовка до судової справи є складним процесом, який потребує не лише знань, умінь, але і наполегливості та часу.

Ключові слова: судова промова, судова практика, адвокат, захисник, вирішення справи, судовий процес, судові дебати.

Кожна судова справа закінчується судовими дебатами. В той же час жоден із процесуальних кодексів, які регулюють судову процедуру з розгляду цивільних, адміністративних, господарських чи кримінальних справ не закріплює норм в яких би давалися настанови щодо змісту чи структури судових промов. Судові промови це творча юридична діяльність адвоката чи прокурора змістом якої є аналітико-правовий аналіз матеріалів справи з висновками спрямованими до норм матеріального права. Таким чином перед судовим промовцем кожного разу постає питання: який об'єм повинна мати промова, та який час вона повинна займати? На це питання ви ніде не знайдете відповіді. В той же час практика показує, що не завжди довга промова є успішною, а коротка завжди веде до успіху, чи навпаки.

Починаючи свою судову практику адвокат чи прокурор не повинен створювати об'ємні промови, оскільки в таких промовах можна заплутатись, у зв'язку із відсутністю досвіду, а це призведе до того, що промова буде не чіткою, не виразною, а від цього незрозумілою та такою, яка не досягне бажаного результату. Такий підхід і його наслідки можуть призвести

людину до розчарування юридичною професією. Разом з тим і у занадто короткій промові вам не вдасться, проаналізувати докази, дати їм оцінку та оцінку тим діям чи подіям, які мали місце в тій чи іншій справі. В той же час промова повинна бути спланована так, щоб ви могли в межах визначеного вами часу сказати та проаналізувати всі ті докази, які мають значення для вірного вирішення справи. При цьому промова повинна бути проголошена бездоганною літературною мовою. Не важливо говорите ви українською чи будь-якою іншою мовою. Необхідно пам'ятати, якою б мовою ви не говорили ви повинні говорити зрозуміло, чітко промовляючи слова не засмічуючи промову словами, які є на межі нецензурних, чи такими, які можуть сприйматися як образа. Так адвокат виступаючи із захисною промовою по справі щодо зґвалтування молоді дівчини в квартирі де відбулось молодіжне застілля, намагаючись говорити на співставленні моральності його підзахисного і потерпілої говорив, що його « підзахисний навчається у вузі. Він натужно працює над здобуттям освіти. Він є чесною і порядною людиною про що свідчать його характеристики, а потерпіла ніде не навчається і не працює. Більш того її поведінка є легковажною, оскільки вона повинна була розуміти, що йти у квартиру з молодими людьми для розпиття спиртних напоїв, є небезпечною справою. В народі таких називають повією». Адвокат говорив не підбираючи при цьому слів, за що отримав зауваження судді. Такі промови призводять до того, що потерпілі, їх родичі відносяться до таких промовців вороже. Промовцям потрібно розуміти, де закінчується їх робота і де починається простір, на який не можна ступати, оскільки це може мати зворотні, а іноді, і непередбачувані наслідки. Таким чином пристойність судової промови є показником вихованості.

Іншою недопустимою особливістю для судових промовах є наведення прикладів на суддях, прокурорах чи присяжних засідателях. Коли адвокат представляючи інтереси потерпілого у кримінальній справі у зв'язку з тим, що з квартири останнього було скоєно крадіжку, настоюючи на задоволенні цивільного позову в повному об'ємі, (хоча обидва підсудних визнали позов частково пояснюючи це тим, що їх було затримано через годину після крадіжки разом із викраденим і все, що у них вилучили це і було ними викрадено. Викрасти інше майно вони не могли), намагаючись переконати суд в своїй правоті, сказав: «От якби з вашої квартири було скоєно крадіжку, ви б зрозуміли як це в моральному плані складно». Від такої промови слід відмовитись. Такі переконання суддів чи присяжних засідателів завжди будуть мати негативні для судового промовця наслідки. Промовець повинен розуміти, що наводити приклади на суддях, прокурорах, адвокатах, присяжних засідателях, не можна. Це є непристойно, оскільки якщо особа убила людину, то для всіх учасників судового процесу, і так зрозуміло, що це страшна трагедія не лише для родичів загиблого, але і для суспільства в цілому, і переконувати суд в цих питаннях ще раз немає ніякої необхідності, більш того, наводити приклади на інших учасниках процесу чи то на собі. Так, адвокат представляючи інтереси відповідача якого позивач звинувачував в обмані при отриманні позики, в судових дебатах зазначив: «Якби я хотів обманути позивача, то я б заздалегідь підготувався б до цього». Інший адвокат, доводячи непричетність особи до крадіжки сказав: «Логічно було б крадію, який йде на крадіжку одягти маску на обличчя». Такі думки, які допускають в своїх промовах адвокати та прокурори дають підстави нівелювати сказане до них самих, оскільки вони говорять від свого імені даючи підстави присяжним засідателям думати про ораторів не зовсім добре, а від цього відноситись як до них самих так і до їх промов негативно. Зобов'язувати ж суд думати так як це пропонує промовець не можна, оскільки жоден суддя чи присяжний засідатель не буде ставити себе на місце особи, яка порушує закон, а отже такі вирази є некоректними а від цього і недопустимими для судових промов.

Україна є світською державою. Не дивлячись на це, релігійні переконання входять в наше повсякденне життя. В той же час, промовці не повинні виходити з того, щоб в своїх промовах для переконання суддів чи присяжних засідателів допускати звернення до Бога. Так, один адвокат, закінчуючи свою промову сказав, що «я надіюсь на справедливість суду, бо в іншому випадку є ще Суд Божий». В цьому зв'язку, прокурор говорячи про те, що підсудний являючись віруючою людиною, але заперечує факт крадіжки зазначив: «Якби підсудний дійсно вірив у Бога, він би дав правдиві свідчення, а не намагався ввести суд в оману». Звісно всім відомі християнські заповіді, але ж це не означає, і не дає підстав сумніватись в переконаннях людини. Суд це не місце для релігійної сповіді. Це не орган по відпущенню гріхів. Суд це державна установа, сила якої полягає у владі, якою його наділила держава. Промовці повинні розуміти це. В своїх промовах вони повинні посилатись на наявні докази у справі, а не намагатись притягти замість доказів релігійні постулати. Як адвокати так і прокурори повинні розуміти, що судовий процес, це цілий набір доказових можливостей. Саме в цьому напрямку ви повинні рухатись.

Питання підготовки до судової промови ніколи не було простими. Не дивлячись на це, на юридичних факультетах університетів та академій цьому питанню не приділяється уваги. Це приводить до того, що молоді прокурори, адвокати бояться судових процесів. Кожного разу їх хвилювання посилюються коли судовий процес підходить до судових дебатів. Цю частину судочинства як прокурори, так і адвокати не дуже любляють, оскільки, ця частина судового процесу для них є найвідповідальнішою, бо вона є персоніфікованою.

Непотрібно боятись судових промов, необхідно вчитися цій важливій процесуальній роботі, яка кожного разу лягає на плечі судових ораторів. Здається, що прокурори завжди знаходять більш переконливі аргументи в переконанні суду над адвокатами, оскільки вони в своїй особі представляють справедливість, суспільний закон, який порушив підсудний. Адвокату ж дістається лише звертати увагу суду на пом'якшуючі покарання обставини та просити суд в зв'язку з цим призначити своєму підзахисному, як можна м'якше покарання. Разом з тим це не завжди так, оскільки останнім часом в суди надходили справи, які розслідувались поверхово. Процесуальні документи були переповнені як орфографічними так і юридичними помилками, а винність особи обґрунтовувалася не завжди переконливими доказами. Сьогодні ситуація змінилася матеріали досудового слідства втратили статус доказів. Такий підхід законодавця значно посилив змагальність судових процесів, а відповідно судова промова із другорядної процесуальної роботи стала однією із основних процесуальних дій. Ось чому підготовка до судової промови потребує серйозного підходу. Така підготовка може починатись із перефотографування матеріалів як цивільної так і кримінальної чи адміністративної справи. Вивчати справу потрібно не просто читаючи аркуш за аркушем. Вивчати справу потрібно з аркушем паперу, в якому занотовуються питання, які виникають у адвоката чи прокурора у зв'язку із наявною доказовою інформацією яка міститься в матеріалах справи. Це робиться для того, щоб ви не забули ті чи інші спірні або не уточнені факти. Безумовно вивчення справи потрібно починати від її початку не пропускаючи аркушів, навіть якщо це запит слідчого чи якісь довідки, які на перший погляд не мають значення у справі. Але це здається лише на перший погляд. На цьому етапі неможливо із безумовною впевненістю сказати, яка інформація є головною, яка другорядною, а яка взагалі не буде мати значення, а яка складе її основу. На це питання може відповісти лише судове слідство. Якщо читаючи справу ви будете вибирати, як вам здається, лише основне, то в судовому процесі ті факти на які ви не звернули увагу можуть мати ключове значення, а ті факти, яким ви приділили виключної уваги, можуть мати другорядне значення, з урахуванням даних обставин ви не зможете говорити точно.

Вивчаючи справу аркуш за аркушем адвокат чи прокурор, уявно для себе відтворює картину подій в їх розвитку. З урахуванням даних обставин у них завжди виникне цілий ряд питань. При цьому постановка цих питань просто впливає із самої справи, оскільки слідчий чи позивач об'єктивно хоче звернути увагу читача лише на певні події, намагаючись в такий спосіб створити психологічну установку для читача, переконуючи його в тому, що це було саме так, а не інакше. При цьому кожен слідчий, кожен позивач достовірно знають слабкі місця своєї справи, а тому намагаються їх заретушувати не уточненими поняттями.

Стрімка поява нових технологій сприяє оперативному розповсюдженню інформації і юрист повинен цим користуватись, йдучи в ногу з нормативно-законодавчим часом. Я думаю пройде не багато часу і цифрові, а можливо і ще новіші сучасні технології розповсюдження та прийняття інформації стануть реальністю і це ще пришвидшить можливість отримання необхідної законодавчої інформації. Разом з тим покладатись лише на передові технології розвитку суспільства не можна, потрібно якнайактивніше задіювати і свою пам'ять та звертатись до першоджерел – кодексів, постанов тощо, щоб оновити свої знання та переконатись в тому, що вони у вас на відповідному рівні.

Якщо ж ви вирішили стати або вже є адвокатом, то в подальшому є необхідність у проведенні приватної бесіди із своїм підзахисним чи стороною яку ви представляєте якщо це цивільна справа. Мета такої бесіди завжди повинна зводитись до того, що ви в самій жорсткій формі поставте перед такою особою самі неприємні для неї питання. Це дасть вам можливість по суті продублювати майбутній судовий процес, але без його процесуальної форми – судового засідання та іншої сторони.

В цій стадії підготовки важливо в'яснити реальні обставини справи з одного боку та позицію їх пояснень вашим довірителем з іншого, вносячи корективи в точність позиції, точність показів тощо. При цьому необхідно звернути увагу на відмінності пояснень до реально існуючих фактів і не соромлячись в'яснити причину таких розбіжностей. Найдіть для кожного такого факту реальне, природне пояснення. Разом з тим не намагайтесь придумувати щось таке, що є не логічним, оскільки цим ви самі заплутаєте свого клієнта і не доб'єтесь того результату на який ви сподіваєтесь. Краще проговоріть всю ситуацію в тій послідовності, яку вам доповідає ваш підзахисний чи довіритель, співнесіть її з часом подій. Уточніть участь в таких подіях інших осіб, свідків. Слідкуйте за тим щоб кожен факт співпадав з місцем і часом та послідовністю дій. В'ясніть наявність причино-наслідкового зв'язку між діями і наслідками. Завжди звертайте увагу на факти, які є не логічними, хоча вони і зазначені в позові чи протоколах допиту для їх подальшого уточнення доказами. Самостійний аналіз доказів з одного боку потребує певного досвіду, оскільки як правило в кожній справі не залежно від її галузевої приналежності існують латентні докази, які можливо вирахувати лише за умови знання не лише матеріали справи, але і психологічної складової такого діяння, яка як правило передедує самим діям. Лише розуміючи те, чому так діяв підозрюваний, потерпілий, позивач чи відповідач можна з певною достовірністю уявити всі події в їх сукупності. Саме така інтелектуальна робота може стати ключем до розуміння кожної справи. Ця стадія підготовки потребує найдетальнішого в'яснення всіх фактів не лише за рахунок пояснень підозрюваного, які дуже часто не віддзеркалюють точності безпосередньої його поведінки, оскільки завжди акцентуються на неправомірній поведінці потерпілого.

В цивільній справі позивач робить це ж саме по відношенню до відповідача, а останній навпаки намагається акцентувати увагу на неправомірності дій позивача. Таким чином вивчення фактів, вивчення показів якнайширшого кола свідків, як правило дає можливість вникнути в історію відносин, життя учасників подій, їх характер, відносин близьких людей та

друзів, знайомих тощо. Це є важливим моментом, оскільки ви виявляєте всіх суб'єктів, які потенційно могли б бути причетними до тих чи інших подій, дій, фактів тощо. Покладатись виключно на слідчого в цій частині не можна, оскільки слідчий як правило не зачіпає цього важливого спектру справи, діючи виключно у фарватері самих обставин справи, показів потерпілого та свідків. Позивач чи його представник як правило говорять лише про предмет справи. В цивільній справі такий підхід до підготовки значно розширює амплітуду ваших знань про людину, її інтереси, а також складову прав, свобод та інтересів, які захищаються нею чи представляються. Шукайте таку інформацію і ви будете вшановані удачею ваших поступків. Безумовно ця частина підготовки вимагає довіри підозрюваного, позивача чи відповідача до свого адвоката. Через такі відносини формується команда, а не її складові частини, які діють кожен сам по собі. Такий підхід щодо отримання як найдостовірнішої інформації допоможе вам в ході судового розгляду справи і стане хорошою основою до судової промови. Безумовно це є кропітка робота, але вона дасть вам уявлення про те, що це за людина, з якою ви працюєте? Як вона жила? Як вона будувала свої стосунки з близькими та сторонніми людьми? Який вона має характер? З ким дружила, а з ким товаришувала? Мала чи ні шкідливі звички? Як працювала? Була хорошим спеціалістом чи ні? Як відносились до речей? Як говорила? Чим цікавилась? Що цінила і наскільки? Мала ворогів, чи була нейтральною? Вся ця інформація завжди дає підстави для роздумів і уяв, висновків і пропозицій. Безумовно чим подія яскравіша тим легше її можна уявити, створивши так б мовити уявне відео. Такий прийом дає можливість побачити ситуацію в картинках, аналізуючи дії кожного окремо і в сукупності всієї події. Це дасть вам можливість не лише помітити певні деталі, які не зафіксовані слідчим, але і критично віднести до показів тих чи інших учасників подій.

Такий підхід до справи дає можливість говорити, в судових промовах, від душі не задумуючись над тим яке слово необхідно було б підібрати. Ви будете з легкістю малювати картину маслом додаючи їй різних фарб і сюжетів. Разом з тим говорячи про речі, які пов'язані з драматизмом подій, подій інтимного характеру не потрібно детальних малюнків. Якщо ж цього потребує судова промова обмежуйтеся медичними термінами, які можна взяти із висновків експертиз. Звісно підготовка до судової справи є складним процесом, який потребує не лише знань, умінь, але і наполегливості та часу.

Список використаної літератури

1. Кримінальний процесуальний кодекс України К.: Юрінком Інтер, 2012.
2. Цивільний процесуальний кодекс України К.: Юрінком Інтер, 2018.
3. Ясинок М.М. Про деяку положення, які необхідно знати при підготовці до виступів в судових дебатах // Право безпека.2018. - №5. – с. 108.
4. Школа Красноловець. Як писати промову Руслан Ружицький, <https://krasnomovec.club/yak-parisati-promovu/>

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ОБОРОНОЗДАТНОСТІ УКРАЇНИ

Петрик Олексій,

студент групи БПУА-22

факультету управління та бізнес - дизайну

Київського національного університету технологій та дизайну

У зв'язку із тим, що відбулося повномасштабне військове вторгнення Російської Федерації до України, агресором захоплено велику кількість будівель, аеропортів, транспортних комунікацій, захопленої утримується в незаконний спосіб території України, зафіксовано дії диверсійно-розвідувальних груп які намагаються дезорганізувати об'єктів критичної інфра-